

OSOBITOSTI OCEŇOVANIA V KONSOLIDOVANEJ ÚČTOVNEJ ZÁVIERKE PRI APLIKÁCIÍ METÓDY VLASTNÉHO IMANIA

Particularities of Measurement in the Consolidated Financial Statements according to the Equity Method

Beáta Bednárová

Metóda vlastného imania sa aplikuje za účelom zahrnutia pridružených a spoločne kontrolovaných účtovných jednotiek do konsolidovanej účtovnej závierky a vyznačuje sa viacerými špecifikami v porovnaní s metódou úplnej konsolidácie, ktorou sa zahŕňajú dcérske účtovné jednotky do konsolidovanej účtovnej závierky. Kľúčovým aspektom pri metóde vlastného imania je správne ocenenie a vykázanie podielu alebo investície¹ vo väzbe na meniace sa ocenenie vlastného imania v spoločne kontrolovannej alebo v pridruženej účtovnej jednotke.

Cieľom príspevku je analýza osobitostí oceňovania podielu, pohľadávok, záväzkov, nákladov, výnosov a goodwillu pri aplikácii metódy vlastného imania v porovnaní s metódou úplnej konsolidácie ku dňu akvizície, a následne po dni akvizície v pridružených a spoločne kontrolovaných účtovných jednotkách, v súlade s medzinárodnými štandardmi finančného vykazovania (angl. International financial Reporting Standards – IFRS). Predmetom analýzy príspevku nie je metóda podielovej konsolidácie, ktorá sa používa ako alternatívna metóda pre zahrnutie spoločne kontrolovaných účtovných jednotiek do konsolidovanej účtovnej závierky v súčasnosti, pretože od roku 2014 vstúpi do platnosti *IFRS 11 Zmluva o spoločnom podnikaní*, ktorý ruší možnosť aplikácie tejto metódy.

Podiely sa zahrnú do konsolidácie metódou vlastného imania s výnimkou podielov, ktoré sú určené na predaj v súlade s *IFRS 5 Majetok určený na predaj*², ktoré nie sú predmetom konsolidácie a v takomto prípade sa ocení celý podiel, alebo len časť podielu, ktorá je určená na predaj nižšou sumou:

- z účtovnej hodnoty a
- reálnej hodnoty po odpočítaní nákladov na predaj.

Ak je z nadobudnutého podielu iba časť určená na predaj, je nevyhnutné rozdeliť ho na dve časti, z ktorých jedna, ktorá bola klasifikovaná ako určená na predaj, sa ocení nižšou sumou z účtovnej alebo reálnej hodnoty po odpočítaní nákladov, a na zvyšnú časť sa aplikuje metóda vlastného imania v obstarávacích nákladoch.

Ku dňu akvizície sa nepreberajú pohľadávky, záväzky, náklady a výnosy, a tak nevzniká ani potreba ich ocenenia a vykázania. Podiely v spoločne kontrolovannej alebo investície v pridruženej účtovnej jednotke sa oceňujú v **obstarávacích nákladoch** ku dňu akvizície, do ktorej patria i náklady súvisiace s obstaraním, ktoré môžu byť interné alebo externé, napr. náklady na právnikov, audítorov, ocenenie podielu. Súčasťou obstarávacej ceny je aj súčasná hodnota odloženej protihodnoty, ktorá sa na základe dohody medzi kupujúcou a predávajúcou účtovnou jednotkou vyplatí neskôr, po dni akvizície, a tiež podmienená protihodnota, pri ktorej sa kupujúci zaviazuje zaplatiť vyššiu, nižšiu alebo rovnakú sumu v prípade nastania udalostí v budúcnosti, a je oceňovaná reálnou hodnotou ku dňu akvizície. **Ku dňu akvizície** je potrebné vyčísliť ocenenie identifikovaného majetku a záväzkov

¹ Pojem „podiel“ sa používa pre dcérske a spoločne kontrolované účtovné jednotky, pojem „investícia“ pre pridružené účtovné jednotky. V ďalšom texte budeme pojem „podiel“ chápať všeobecne ako pojem zahŕňajúci podiely v dcérskych účtovných jednotkách, spoločne kontrolovaných účtovných jednotkách, ako aj investície do pridružených účtovných jednotiek.

² Ďalej len „IFRS 5“.

v spoločne kontrolovanej alebo pridruženej účtovnej jednotke v ich reálnej hodnote, tak, aby bolo možné vypočítať podiel spoločníka alebo investora na reálnej hodnote. Výsledkom porovnania obstarávacej ceny podielu a podielu spoločníka alebo investora na čistej reálnej hodnote, je goodwill alebo zisk z výhodnej kúpy vznikajúci ku dňu akvizície. Ak je rozdiel medzi obstarávacou cenou a čistou reálnou hodnotou:

- **kladný – ide o goodwill**, ktorého špecifikum vo vzťahu k oceňovaniu je, že sa nevykazuje samostatne, ale je súčasťou obstarávacích nákladov podielu, a tak zvyšuje ocenenie podielu vykázaného v účtovnej závierke spoločníka;
- **záporný – ide o zisk z výhodnej kúpy**, ktorý sa zúčtuje do výnosov.

Po dátume akvizície sa ocenenie podielu alebo investície upravuje o podiel spoločníka alebo investora na čistých aktívach účtovnej jednotky, ide o : **podiel na výsledku hospodárenia, podiel na zmenách komplexného výsledku a dividendy**.

Svoj podiel na výsledku hospodárenia vykáže ako náklad alebo výnos v konsolidovanom výkaze zisku alebo straty, podiel na zmenách komplexného výsledku v dôsledku precenenia majetku na reálnu hodnotu, ktorej zmena sa vykazuje súvahovo, zahrnie investor do konsolidovanej súvahy ako aj do ostatných súčasti konsolidovaného komplexného výkazu zisku alebo straty a o ocenenie prijatých dividend plynúcich z jeho podielu zníži účtovnú hodnotu finančnej investície.

Goodwill ako súčasť finančnej investície sa neodpisuje, ale testuje sa na zníženie hodnoty v súlade s IAS 36 *Zníženie hodnoty majetku*³. Keďže goodwill nie je oceňovaný a vykazovaný samostatne pri pridružených a spoločne kontrolovaných účtovných jednotkách, nealokuje sa k jednotke generujúcej peňažné prostriedky, ale testuje sa na zníženie hodnoty podiel, ktorého je súčasťou. Vzniknutá strata zo zníženia hodnoty predstavuje v tomto prípade rozdiel medzi **účtovnou hodnotou a spätne ziskateľnou sumou podielu**, ktorého je goodwill súčasťou a takáto strata zo zníženia hodnoty sa môže zrušiť. To znamená, že ocenenie finančnej investície, pri ktorej vznikla strata zo zníženia hodnoty, sa môže v nasledujúcom období zvýšiť zrušením predtým vytvorenej straty.

V záujme poukázania na rozdiely v oceňovaní pri uplatňovaní metódy vlastného imania v porovnaní s metódou úplnej konsolidácie, uskutočníme ich komparáciu v Tabuľke 1.

Tabuľka 1: Komparácia metód konsolidácie z hľadiska oceňovania.

Komparácia oceňovania v súlade s metódou vlastného imania a metódou úplnej konsolidácie		
	Metóda vlastného imania	Metóda úplnej konsolidácie
Oceňovanie podielu, ktorý nie je klasifikovaný ako určený na predaj, ku dňu akvizície,	Obstarávacie náklady vrátane nákladov súvisiacich s obstaraním.	Obstarávacie náklady vrátane nákladov súvisiacich s obstaraním. Pri prvej konsolidácii kapitálu sa eliminuje účtovná hodnota investície s podielom na vlastnom imaní v dcérskej účtovnej jednotke.
Oceňovanie podielu určeného na predaj, ku dňu akvizície	Nezahŕňa sa do konsolidácie a ocení sa nižšou sumou: <ul style="list-style-type: none"> • z účtovnej hodnoty a • reálnej hodnoty po odpočítaní nákladov na predaj. 	Nezahŕňa sa do konsolidácie a ocení sa nižšou sumou: <ul style="list-style-type: none"> • z účtovnej hodnoty a • reálnej hodnoty po odpočítaní nákladov na predaj.

³ Ďalej len „IAS 36“.

Oceňovanie podielu po dni akvizície	Po dátume akvizície sa ocenenie podielu alebo investície upravuje o podiel spoločníka alebo investora na čistých aktívach účtovnej jednotky o: <ul style="list-style-type: none"> • podiel na výsledku hospodárenia, • podiel na zmenách komplexného výsledku, • dividendy. 	Pri prvej konsolidácii kapitálu sa eliminuje účtovná hodnota investície s podielom na vlastnom imaní v dcérskej účtovnej jednotke.
Oceňovanie pohľadávok a záväzkov ku dňu akvizície	Pohľadávky a záväzky sa nepreberajú ku dňu akvizície, a teda nevzniká ani potreba ich ocenenia.	Ku dňu akvizície sa oceňujú reálnou hodnotou.
Oceňovanie pohľadávok a záväzkov po dni akvizície	Vzájomné pohľadávky a záväzky sa neeliminujú, pretože neboli prevzaté.	Vzájomné pohľadávky a záväzky sa eliminujú v plnej výške bez ohľadu výšky podielu materskej účtovnej jednotky v dcérskej účtovnej jednotke.
Oceňovanie nákladov a výnosov ku dňu akvizície	Náklady a výnosy sa nepreberajú ku dňu akvizície, a teda nevzniká potreba ich ocenenia.	Ku dňu akvizície materská účtovná jednotka nepreberá náklady a výnosy dcérskej účtovnej jednotky dosiahnuté pred dňom akvizície.
Oceňovanie nákladov a výnosov po dni akvizície	Náklady a výnosy sa nepreberajú a nebudú sa eliminovať ani vzájomné náklady a výnosy po dni akvizície.	Náklady a výnosy dcérskej účtovnej jednotky dosiahnuté po dni akvizície sa zahrnú do konsolidovanej účtovnej závierky v plnej výške. Ocenenie vzájomných nákladov a výnosov medzi materskou účtovnou jednotkou a dcérskou účtovnou jednotkou sa eliminuje v plnej výške.
Oceňovanie nekontrolujúcich podielov ku dňu akvizície	Nekontrolujúce podiely nevznikajú.	Nekontrolujúce podiely sa oceňujú: <ul style="list-style-type: none"> • reálnou hodnotou – súčasťou je goodwill alebo zisk z výhodnej kúpy pripadajúci na nekontrolujúci podiel, • proporcionálne podielom na čistých aktívach dcérskej účtovnej jednotky.
Oceňovanie goodwillu ku dňu akvizície	Kladný rozdiel medzi: <ul style="list-style-type: none"> • obstarávacou cenou podielu alebo investície a • podielom spoločníka, investora na čistej reálnej hodnote identifikovateľného majetku a záväzkov. 	Prebytok súhrnu: <ul style="list-style-type: none"> • poskytnutej protihodnoty ocenej v súlade s IFRS 3, sumy všetkých nekontrolujúcich podielov v nadobúdanom subjekte ocenených v súlade s IFRS 3 a reálnej hodnoty predtým vlastneného podielu na vlastnom imaní nadobúdaného subjektu ku dňu akvizície, ak ide o podnikovú kombináciu realizovanú postupne, • nad čistou sumou nadobudnutých identifikovateľných aktív a prevzatých záväzkov ocenených v súlade s IFRS 3 reálnou hodnotou.
Vykázanie goodwillu	Nevykazuje sa samostatne, ale ako súčasť ocenenia podielu.	Vykazuje sa samostatne.
Testovanie goodwillu na zníženie hodnoty	Na zníženie hodnoty sa testuje podiel alebo investícia, ktorej je goodwill súčasťou, pričom strata zo zníženia hodnoty goodwillu sa môže zrušiť.	Na zníženie hodnoty sa testuje goodwill vykazaný ako samostatná položka, ktorý je alokovaný k jednotke generujúcej peňažné prostriedky, pričom strata zo zníženia hodnoty goodwillu sa nemôže zrušiť.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Rozdiel pri použití uvedených dvoch metód sa prejavuje jednak v **ocenení podielu**, ktorý sa pri metóde úplnej konsolidácie eliminuje s podielom na vlastnom imaní dcérskej účtovnej jednotky ku dňu akvizície, zatiaľ čo pri metóde vlastného imania sa ocení v obstarávacích nákladoch, a následne sa upravuje o podiel na vlastnom imaní v spoločne

kontrolovanej alebo pridruženej účtovnej jednotke. Ďalšou oblasťou sú **nekontrolujúce podiely**, ktoré na rozdiel od metódy úplnej konsolidácie, pri metóde vlastného imania nevznikajú. Ku dňu akvizície sa pohľadávky, záväzky, náklady, výnosy ocenia:

- pri metóde úplnej konsolidácie v reálnej hodnote,
- pri metóde vlastného imania sa ku dňu akvizície nepreberajú.

Vzhľadom k tomu, že sa ku dňu akvizície pri metóde vlastného imania pohľadávky, záväzky, náklady a výnosy nepreberajú, po dni akvizície sa vzájomné pohľadávky, záväzky, náklady a výnosy neeliminujú ako pri metóde úplnej konsolidácie.

Goodwill je ku dňu akvizície pri metóde vlastného imania vykazovaný ako súčasť podielu a nie samostatne, ako pri metóde úplnej konsolidácie. Testuje sa na zníženie hodnoty a strata zo zníženia hodnoty sa môže zrušiť, čo pri metóde úplnej konsolidácie nie je možné.

Abstrakt

Oceňovanie je významným špecifikom v procese konsolidácie, ktoré vystupuje do popredia nielen ku dňu akvizície, ale aj po dni akvizície. Príspevok analyzuje oceňovanie pri aplikácii metódy vlastného imania, ktorou sa zahŕňajú spoločne kontrolované a pridružené účtovné jednotky do konsolidovanej účtovnej závierky, a to vo vzťahu k podielu, majetku, záväzkom, nákladom, výnosom, nekontrolujúcim podielom a goodwillu. Následne porovnáva oceňovanie v týchto jednotlivých oblastiach s metódou úplnej konsolidácie, ktorá sa používa za účelom zahrnutia dcérskych účtovných jednotiek do konsolidovanej účtovnej závierky.

Kľúčové slová: metóda vlastného imania, osobitosti oceňovania v konsolidovanej účtovnej závierke, komparácia oceňovania pri aplikácii metódy vlastného imania a metódy úplnej konsolidácie.

Summary

Measurement is an important particularity of the consolidation process, which comes to the fore not only on the acquisition date, but after this date as well. The contribution analyzes the measurement by applying the equity method, through which are included associated and jointly controlled entities in the consolidated financial statements, in relation to the share of assets, liabilities, expenses, revenues, non-controlling interest and goodwill. Subsequently it compares measurement requirements in these various areas to the full consolidation method, applied for the inclusion of subsidiaries in the consolidated financial statements.

Key words: equity method, measurement particularities in the consolidated financial statements, comparison of measurement by applying the equity method and the full consolidation method.

JEL klasifikácia: M41.

Použitá literatúra

- [1] FARKAŠ, R. *Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike*. Bratislava: IURA EDITION, 2013. 308 s. ISBN 978-80-8078-572-7.
- [2] HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – ÚŽIK, J. *Konsolidovaná účtovná závierka*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. 286 s. ISBN 978-80-225-3509-0.
- [3] HVOŽDAROVÁ, J. a kol. *Konsolidácia účtovnej závierky a jej analýza*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2009. 175 s. ISBN 978-80-225-2804-7.
- [4] IASB. *International Financial Reporting Standards IFRS*. Part A. London: IASB. 2013. 1352 s. ISBN 978-1-907877-77-3.

Kontakt

Beáta Bednárová, Ing., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 773, beatabednarova@gmail.com